

reuşitele colegilor din Alba Iulia: împărțirea judicioasă a spațiului, cu ponderea acordată problemelor prioritare; prezentarea faptelor de istorie locală *totdeauna* în cadru național, cu exponate similare de dincolo de Carpați — metodă prin care se ilustrează convingător unitatea de civilizație a spațiului carpato-danubiano-pontic de-a lungul întregii istorii; dispunerea unor exponate în serii evolutive (p. 82, 87). Remarcabile sunt și alte aspecte: folosirea, alături de exponatul tridimensional original, a materialelor complementare de toate categoriile; reconstituiriile realizate (mai ales pentru istoria antică); materialele ilustrative și mijloacele audio-vizuale moderne puse la contribuție. Înmânuncherea acestor realizări în paginile cărții devine astfel un mic curs de muzeografie modernă, o cale de a impulsiona emulația și schimbul de experiență în acest domeniu al muncii culturale.

Dar N. Josan nu se oprește la peretii clădirii muzeului. Un alt patruște capitol este intitulat „Monumente din cetatea Alba Iulia” (p. 193—213). Prezența lui este cît se poate de utilă. Într-adevăr, perimetruul vechii cetăți bastionare cuprinde o mare densitate de monumente valoroase din toate epociile — situație privilegiată. Multe nu se oferă facil vizitării. Acest capitol reperează 22 de obiective istorice și artistice de primă mînă, pe care le descrie și le explică. Turistul poate găsi și inspecta, într-un timp record, cîteva vestigii impresionante ale unei istorii surprinzătoare de bogate (castrul roman, cetatea bastionară, catedrala catolică, biblioteca „Battyanaeum”, palatul princiar, „celula lui Horea” etc.). Nu lipsesc nici realizările artistice pe teme istorice ale unor timpuri mai noi (catedrala ortodoxă, obeliscul „Horea, Cloșca și Crișan”, monumentele lui Mihai Viteazul). Mai sumar, autorul pomenește și alte monumente semnificative, situate însă în afara zidurilor cetății.

Un cuvînt se cuvine ilustrației bogate și de bună calitate; la 104 figuri alb-negru în text se adaugă 35 fotografii color așezate separat, precum și o hartă a județului cu principalele descoperiri arheologice (clasate pe epoci).

Volumul se încheie cu un rezumat amplu în limba engleză, care se continuă cu traducerea legendei ilustrațiilor. Așa că el devine consultabil și util și pentru turiștii străini. Importanța acestui „amănunt” abia dacă mai trebuie subliniată.

În concluzie, se poate spune că la exemplul pozitiv al Muzeului Unirii se adaugă meritoria realizare a unui ghid modern și accesibil maselor largi de turiști. Pentru muzeografia româncască, cartea lui N. Josan este o pildă de urmat. Se cuvine să reflectăm cu toții la perfecționarea expunerii rezultatelor muncii muzeale în fața marelui public, la stimularea interesului lui. Efortul autorului, îngrat la prima vedere, se justifică pe deplin, iar rezultatul merită toată lauda.

RADU ARDEVAN

CRONICA

Patrimoniul Muzeului de istorie al Transilvaniei a crescut numeric de la 246.534 piese în anul 1985 la 258.930 în anul 1986. Sursa principală a sporului o constituie săpăturile arheologice, care au dat muzeului în intervalul menționat 10.140 piese provenite din săpăturile de pe săntierele de arheologie preistorică, precum și 765 piese scoase la iveau la pe săntierele de arheologie daco-romană. În afara de această sursă, patrimoniul muzeului s-a îmbogățit și prin achiziții și donații (188 monede, 144 piese destinate secției de istorie medie și 1.421 piese ilustrând istoria modernă și contemporană).

*

Expoziția de bază (Cluj-Napoca, str. Emil Isac 2), expoziția permanentă a Colecției de istorie a medicinii și farmaciei (Cluj-Napoca, str. Gheorghe Doja 1), precum și expozițiile temporare organizate de muzeu au fost vizitate în 1985 de 97.000 de persoane.

Muzeul de istorie al Transilvaniei a organizat în 1985 un număr de 7 expoziții temporare și itinerante, după cum urmează:

1. „40 de ani de la victoria asupra fascismului”
2. „Epoca Nicolae Ceaușescu — bilanț de glorioase împliniri socialiste și de mărețe perspective”

3. „Luptă pentru unitate națională, eliberare socială și națională, oglindită în numismatică și medalistică” (în colaborare cu Societatea numismatică română, filiala Cluj)

4. „Artă și meșteșug în preistorie”, microexpoziție pe platforma industrială a C.U.G. Cluj-Napoca

5. „Civilizația populației autohtone în secolele IX—XIV”

6. „Aspecte ale vieții militare în Dacia romană”, expoziție itinerantă, la Turda

7. „Arta ceramicii în Dacia romană”.

În 1986, muzeul a organizat 13 expoziții temporare și itinerante, dintre care menționăm: „65 de ani de la făurirea P.C.R.”, „2500 de ani de la prima atestare scrisă a geto-dacilor”, „Luptă pentru independență — permanență a istoriei poporului nostru. 600 de ani de la urcarea pe tron a marelui Mircea Voievod”, „Arhitectura în lumea antică”, „Medali și decorații în colecțiile clujene” (în colaborare cu Societatea numismatică română, filiala Cluj), „Artă și meșteșug. Cositoare din sec. XVI—XIX” (expoziție deschisă și la începutul anului 1987).

*

Muzeul de istorie al Transilvaniei organizează sistematic, în incinta muzeului sau la respectivele locuri de producție, precum și în săli de conferințe de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca ori în alte localități ale județului Cluj, ghidaje speciale, lecții tematice, expuneri și conferințe cu caracter de popularizare. În anul 1985, personalul de specialitate a susținut 387 asemenea acțiuni culturale-educative, numărul lor ridicindu-se în 1986 la 820.

*

În cadrul procesului de integrare a învățământului cu practica, și în anii 1985—1986 studenții Facultății de istorie a Universității napocense au efectuat săptămâni de practică muzeală, lucrând pe săntierele arheologice, în depozitele de specialitate ale muzeului, inițiindu-se în diversele activități specific muzeistice (catalogare, inventariere, clasificare științifică). Aceste activități sunt conduse de muzeografi de specialitate. Do asemenea, studenți de la aceeași facultate, cit și de la Institutul de artă plastică „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca au desfășurat practică de restaurare și conservare a obiectelor muzeale, la Laboratorul zonal de conservare și restaurare.

*

În anul 1985, s-au întreprins săpături arheologice conduse de specialiști de la Muzeul de istorie al Transilvaniei, sau cu participarea lor, la: Tureni—Sândulești, Parța, Dăbica, Ilidia, Mehadia, Bucova, Micăsasa, Portile de Fier ale Transilvaniei, Grădiștea Muncelului, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Virful lui Pătru, Vărădia, Ocna Mureșului, Cluj-Napoca (piața Cipariu, Bul. Lenin, str. Crinului).

În anul 1986, specialiștii muzeului au condus activitatea săntierelor arheologice de la Iclod, Parța—Cuptoare, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Micăsasa, Dăbica, Ocna Mureșului, Bucova, Mehadia, Cenad, Cluj-Napoca (str. Cipariu, piața Muzeului, Turnul Croitorilor, Stăvilar), Valea Caldă, Gura Baciuului, Tureni—Sândulești.

Au fost descoperite în cursul cercetărilor de teren efectuate pe baza contractelor de colaborare 40 de puncte noi de interes arheologic, unde urmează să trece la săpături.

O echipă româno-engleză (4 cercetători englezi și 3 muzeografi de la secția de preistorie a Muzeului de istorie al Transilvaniei) a efectuat o cercetare interdisciplinară în munții Petrindului, constând din proiecții etnoarheologice.

Muzeul de istorie al Transilvaniei beneficiază de colaborarea statonnică a inspectoratelor școlare de pe raza activității sale de cercetare arheologică. Această colaborare se concretizează în participarea echipelor de elevi din învățământul mediu la săpături, ele efectuând în acest mod practica în producție.

În 1985, specialiștii muzeului nostru au luat parte la sesiunea științifică de rapoarte arheologice ținută la Tîrgoviște, precum și la sesiunile științifice și simpozioanele organizate la Caransebeș, Constanța, Zalău, Turda, Moldova Veche, Suceava, Borcea, Miercurea-Ciuc. Reprezentanți ai muzeului au participat la congresele de arheologie de la Stuttgart (Tudor Soroceanu), Szekszárd și Donii Mila-novice (Gheorghe Lazarovici).

În 1986, membri ai personalului de specialitate al muzeului au fost prezenți cu 12 comunicări științifice la sesiunile și simpozioanele de specialitate din țară: sesiunea de rapoarte arheologice de la Deva, sesiunile și simpozioanele de la București, Caransebeș, Timișoara, Arad și Sibiu.

Muzeul de istorie al Transilvaniei a organizat în anul 1986 un număr de 6 simpozioane, cu următoarele tematici: „Unitatea și independența patriei — idealuri permanente ale poporului român”, „65 de ani de la făurirea P.C.R.”, „50 de ani de la procesul antifascist de la Brașov”, „600 de ani de la urcarea pe tron a marcelui Mircea Voievod”, „Marea Unire”, „Republica la a 39-a aniversare”. S-a participat la 12 simpozioane ce au avut loc la Cluj-Napoca, iar la Cel de-al XI-lea Simpozion de informatică și conducere — Condif '86 — specialiști de la muzeul nostru au condus o secțiune privind aplicarea informaticii la arheologie.

Arheologii Constantin Pop și Dorin Alicu au luat parte la Cel de-al IX-lea Simpozion internațional de bronzuri antice desfășurat la Viena între 21—25 aprilie 1986.

*

Rezultat al activității specialiștilor de la Oficiul județean Cluj pentru patrimoniul cultural național, la 31 decembrie 1986 se înregistra un număr de 1.696.942 bunuri culturale. Oficiul a desfășurat sistematic activitatea de depistare, identificare și validare a noi bunuri culturale susceptibile de a face parte din patrimoniul cultural național, prin popularizarea Legii nr. 63/1974, expertize la magazinul „Consignația”, la anticariat sau solicitate de notariatul de stat, evidența monumentelor istorice, de artă, memoriale, a rezervațiilor naturale și arheologice.

Laboratorul zonal de conservare și restaurare de pe lîngă Muzeul de Istorie al Transilvaniei a executat în anul 1986 conservarea a 1.648 bunuri muzeale, precum și restaurarea a 512 piese (metale — 354, ceramică — 127, textile — 4, pictură ulei — 6, pictură tempera — 4, lemn — 12, hârtie — 1, restaurări cu caracter biologic — 4 piese. Se remarcă, dintre acestea, demontarea și restaurarea grupurilor statuare de pe turnurile Teatrului Național din Cluj-Napoca, lucrare ce continuă și în 1987.

IOSIF KOVÁCS
(1919—1984)

Știința istorică, învățămîntul și viața social-politică din România au pierdut, la 7 februarie 1984, pe unul dintre cei mai devotați slujitori ai lor, om de știință de mare erudiție, eminent și venerat profesor, activist credincios al partidului și statului nostru, Iosif Kovács.

S-a născut la 28 aprilie 1919 în satul Cruceni, comuna Foeni, județul Timiș. Studiile medii le-a făcut la Liceul „Emanoil Gojdu” din Oradea (1931—1939), unde a primit o pregătire filologică și istorică. Între anii 1941—1945 studiaza la Universitatea din Cluj, unde își trece cu rezultate strălucite examenul de licență. După absolvire își pregătește teza de doctorat consacrată unei problematici care anunță viitoarele sale preocupări în domeniul istoriei sociale. Subiectul tezei susținute în vara anului 1949, *Răscoala lui Gheorghe Doja în istoriografia și literatura maghiară*, îi deschide largi perspective asupra unui domeniu căruia î-a rămas fidel toată viața.